

УДК: 371.98(07):616-053.2:616.31-089

ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ДИТЯЧІЙ ХІРУРГІЧНІЙ СТОМАТОЛОГІЇ

Ісакова Н.М., Філімонов Ю.В., Зелінський А.Л.

Кафедра стоматології дитячого віку Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова (вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018), кафедра хірургічної стоматології Донецького національного медичного університету ім. М. Горького (вул. Р. Люксембург, 46, м. Донецьк, Україна, 83114)

Резюме. В статті розглядаються питання вдосконалення навчально-виховного процесу викладання дитячої хірургічної стоматології у медичному вузі. Впровадження в навчальний процес методу конкурентних груп підвищує ефективність навчання та сприяє формуванню клінічного мислення у майбутнього спеціаліста.

Ключові слова: учбовий процес, дитяча хірургічна стоматологія.

ИНТЕРАКТИВНЫЙ МЕТОД ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ ДЕТСКОЙ ХИРУРГИЧЕСКОЙ СТОМАТОЛОГИИ

Исакова Н.М., Филимонов Ю.В., Зелинский А.Л.

Кафедра стоматологии детского возраста Винницкого национального медицинского университета им. Н.И.Пирогова (ул. Пирогова, 56, г. Винница, Украина, 21018), кафедра хирургической стоматологии Донецкого национального медицинского университета им. М. Горького (ул. Р. Люксембург, 46, г. Донецк, Украина, 83114)

Резюме. В статье рассматриваются вопросы совершенствования учебно-воспитательного процесса преподавания детской хирургической стоматологии в медицинском вузе. Внедрение в учебный процесс метода

конкурентных групп повышает эффективность обучения и способствует формированию клинического мышления у будущего специалиста.

Ключевые слова: учебный процесс, детская хирургическая стоматология.

INTERACTIVE METHOD OF TEACHING STUDENTS CHILDREN'S SURGICAL STOMATOLOGY.

Isacova N.M., Filimonov U.V., Zelinskiy A. L.

Vinnytsya National Pyrogov Memorial Medical University (st. Pyrogov, 56, Vinnytsya, Ukraine, 21018), Donetsk National Medical University (st. R. Lucsemburg, 46, Vinnytsya, Ukraine, 83114)

Summary. This article deals with the issues of improving educational process of teaching children's surgical stomatology for students in the medical institution. Introduction in educational process method of competitive groups increases the effectiveness of learning and promotes forming clinical thinking of the future specialist.

Key words: education process, children's surgical stomatology.

Професійне самоусвідомлення набуває важливого значення для становлення майбутнього фахівця і має свій специфічний зміст, який включає сукупність професійних знань, вмінь і навичок з фахових та фундаментальних дисциплін, зокрема рівня власної професійної компетентності, знання умов професійного самовдосконалення. Професійне самоусвідомлення дає можливість молодому фахівцю стати конкурентноспроможною особистістю в умовах сучасного ринку, який орієнтується на високу якість результатів праці. В якості однієї з педагогічних методик формування професійного самоусвідомлення майбутніх медиків останнім часом усе частіше використовуються інтерактивні методики, що дає змогу докорінно змінити ставлення до об'єкта навчання, перетворивши його на суб'єкт [Пометун О., Пироженко Л., 2004].

На сьогоднішній день є певні протиріччя між високими вимогами до рівня підготовки студентів медичних вузів з метою швидкої інтеграції України у Європейський освітній простір та недовгою увагою до інтерактивних методик навчання. Внаслідок необхідності рішення даного протиріччя з'являється проблема дослідження, що полягає у виявленні ефективних інтерактивних методів навчання та їх впровадження в практику навчального процесу [Наволокова Н.П., 2010].

Поняття інтерактивний має походження від англійського "interact" ("inter"-взаємний, "act"-діяти). Інтерактивні методи навчання засновані на принципах взаємодії, активності студентів, обов'язкового зворотнього зв'язку між викладачем та студентом. Інтерактивні методики навчання необхідно використовувати з метою досягнення якісно нових результатів, формування клінічного мислення у студентів, вміння приймати рішення при вирішуванні нестандартних, проблемних питань [Подольська О.М., 2008].

Основні складові інтерактивних технологій:

1. мотивація-фіксування уваги студентів
2. центральна частина заняття відводиться інтерактивним вправам

3. надання необхідної інформації по темі заняття
4. вирішення студентами завдань, робота на фантомах, моделювання нестандартних ситуацій, пошук вирішення цих ситуацій
5. висновки, оцінювання результатів заняття

Ціль роботи полягає у підвищенні якості викладання найбільш важких тем, стимулюванні пізнавальної діяльності студентів та закріпленні навичок систематизації та класифікації, узагальнення одержаних результатів [Кларин М.В., 2000].

Одним із методів інтерактивних технологій є метод конкурентних груп, що дозволяє розвинути творче мислення, провести взаємонавчання та взаємодосконалення шляхом багатосторонньої комунікації, залучити всіх без винятку студентів у процес обговорення та обґрунтування власної думки, розвинути вміння вести професійну дискусію, виховати повагу до колег та альтернативних ідей і пропозицій [David Leigh, 2006]. Таким чином створюються оптимальні умови для вироблення колективного інтелектуального продукту.

Найчастіше студентів розділяють на дві чи більше груп, які конкурують між собою у вирішенні певної клінічної проблеми, інколи одна з груп може виступати в ролі арбітра.

Метод конкурентних груп в інтерактивному навчанні студента-медика можна реалізувати шляхом:

- 1) диспуту;
- 2) дискусії;
- 3) дебатів чи «круглого столу»;
- 4) створення проблемної ситуації та її розв'язання через рольову гру.

Освітні цілі впроваджуваної технології

Навчальні цілі:

1. Розвинути системне інтегроване клінічне мислення.
2. Розвинути професійні клінічні навички.

3. Розвинути професійне вміння студентів різнобічно сприймати та комплексно вирішувати конкретну клінічну проблему.

4. Вміння вести професійну дискусію – відстоювати свою позицію, водночас враховуючи вагомі аргументи опонентів

Виховні:

1. Виховати здатність до взаємодії та партнерства, роботи в групі.

2. Виховати норми деонтологічної поведінки.

3. Розвинути почуття колективної відповідальності за результат лікування хворого.

4. Вміння прослідкувати психологічні аспекти лікувального процесу.

5. Розвинути творчу активність студентів.

Обов'язковою умовою ефективності занять є ставлення до студентів як до рівноправних учасників навчального процесу. Найбільш ефективним є розташування всіх учасників заняття «по колу». Викладач перебуває в колі нарівні зі студентами [Максимова Н., Порох Л., 2008]. Викладач має бути ліберальним, готовим до виникнення нестандартних ситуацій, висловлювання різноманітних думок щодо вирішення проблемної ситуації. Студент не повинен побоюватись висловити будь-яку думку, навіть хибну, задати несподіване питання, перейти до обговорення супутніх проблем. Тому що лише в сприятливих умовах можливе виникнення правильного рішення ситуаційної задачі.

Викладач в свою чергу має бути достатньо компетентним, обізнаним, висококваліфікованим фахівцем для того, щоб на високому рівні надати студентам необхідну інформацію, виправити помилки та направити дискусію у правильний напрямок. При цьому викладачеві відводиться роль більше спостерігача, координатора процесу навчання, ніж активного учасника процесу. В процесі навчання на перший план виступає міжособистніста взаємодія між викладачем та студентами, виникнення якої в більшій мірі залежить від самого викладача.

Підготовчий етап

Для проведення практичного заняття з використанням інтерактивної моделі навчання методом конкурентних груп, викладач повинен провести підготовчий етап. Він допомагає сформувати групи, забезпечити переліком джерел фахової літератури, професійними алгоритмами, питаннями й клінічними задачами різних рівнів складності, рентгенограмами, даними лабораторних обстежень та мікрофільмами-презентаціями, муляжами та фантомами з імітацією даного захворювання. Проводиться підготовка приміщення і обладнання, самопідготовка.

Перед практичним заняттям викладач комплектує студентів у групи.

А. Реформатський відзначав доцільність комплектування груп за принципом однакового рівня академічної успішності, що давало змогу забезпечити диференційований підхід у навчанні. Однорідність груп сприяє однаковим темпам пророблення матеріалу і запобігає пасивності окремих її членів, які б могли не приймати участь у вирішенні проблемного питання, покладаючись на більш сильних та обізнаних студентів [Ворох А., 2009].

Для груп, в які комплектувались більш успішні студенти, викладачу необхідно давати завдання складні, проблемні, нестандартні, для вирішення яких необхідне знання додаткової літератури.

Студенти повинні чітко усвідомити критерії їх оцінювання та знати вимоги щодо вихідного рівня знань та вмінь по даній проблемній ситуації.

Основний етап

Під час основного етапу заняття викладач слідкує за ходом дискусії, відмічає адекватність варіантів вирішення клінічної проблеми конкуруючими групами та оцінює реакцію на виступи колег. Викладач виявляє студента-лідера, який пропонує найбільш точний (раціональний) варіант вирішення проблеми і підвищує загальний результат групи. Будь-яка відповідь коментується та виправляється студентами з конкуруючої групи, таким чином всі студенти беруть участь у навчальному процесі. Кожною групою

розробляється власний план вирішення однієї клінічної проблеми. Студент у кожній з груп відстоює чи доповнює колективну думку групи.

Заключний етап

На заключному етапі викладач оцінює результат творчої роботи кожної групи та оцінює кожного студента за виробленими критеріями оцінювання (за п'ятибальною системою). Фіксується вихідний рівень знань, високо оцінюється нестандартне вирішення проблеми, яке можливе, якщо студент добре орієнтується у додатковій літературі. Оцінюється ступінь самостійності у вирішенні поставленої задачі, ініціативи, точності вимірювань та виконання певних маніпуляцій, що дуже важливо для майбутнього лікаря-стоматолога. Викладач слідкує за розвитком клінічного мислення студентів, умінням формувати свої думки, використовувати медичну термінологію. Велику увагу викладач приділяє вмінню студента працювати у команді, бути активним «ігроком». Виграє і відповідно отримує вищі оцінки та група студентів, яка знайшла нестандартне вирішення поставленої задачі.

На сьогоднішній день відомо, що лікувати необхідно не хворобу, а хворого. Тому вертикальна інтеграція дисциплін давно вичерпала свій ресурс. Міждисциплінарна інтеграція у темі заняття повинна бути створена за горизонтальним принципом та об'єктно орієнтована.

Метод конкурентних груп дозволяє розвинути та вдосконалити міждисциплінарну горизонтальну об'єктну інтеграцію, що так необхідна для підготовки та становлення лікаря-стоматолога як спеціаліста, розуміння процесів розвитку патології та їх ефективного комплексного лікування.

Висновки та перспективи подальших розробок

Використання інтерактивних методів навчання, а саме методики конкурентних груп в міждисциплінарному аспекті призводить до кращого засвоєння матеріалу студентами, підвищує зацікавленість, розширює світогляд, креативну творчість, формує розвинуте клінічне мислення,

розвиває відчуття необхідності колективної співпраці та відповідальності, впроваджує горизонтально орієнтовану міждисциплінарну інтеграцію в навчальний процес, дозволяє формувати навички і вміння в комплексному підході, а саме головне - підвищує якість клінічної підготовки лікаря стоматологічного профілю.

Міжгрупова дискусія – основа творчого мислення, варіант розвитку діалектичності мислення як компонента творчого мислення, пошук істини на основі активної участі усіх студентів та зіставлення різних точок зору з метою пошуку оптимальної лікувальної стратегії.

Результатом впровадження міждисциплінарної дискусії методом конкурентних груп є:

1. Вміння самостійно створювати власний підхід до здобуття, аналізу інформації та формування інтегрованих висновків та досвіду.
2. Формування клінічного мислення.
3. Вміння відстоювати свою точку зору в інтелектуальному просторі з урахуванням та сприйняттям альтернативних ідей.
4. Вміння об'єднувати студентів навколо вирішення конкретної клінічної проблеми, вибудовувати конструктивні відносини у групі.
5. Розуміння необхідності співпраці, взаємовдосконалення.
6. Формування креативної особистості.
7. Усвідомлення необхідності постійного творчого пошуку.
8. Міжгрупова дискусія дозволяє співставляти різні, в тому числі й протилежні позиції, й тим самим допомагає її учасникам побачити проблему та шляхи її вирішення різнобічно.
9. Якщо вирішення проблеми є логічним висновком з дискусії між конкуруючими клінічними групами і підтримане всіма присутніми, його значення зростає, тому що воно перетворюється в групову норму.

Досвід використання методу конкурентних груп навчання студентів на кафедрі стоматології дитячого віку може в подальшому бути впровадженим в практичні заняття на інших кафедрах стоматологічного профілю.

Література

Ворох А. Лабораторно-бригадний метод навчання в системі вищої інженерної освіти України (кінець 20-х початок 30-х рр. ХХ століття).-Рідна школа.-2009.-№10(958).-С.50-54.

Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій /Автор-укладач Наволокова Н.П. – Х.: Вид.група «Основа».-2010. – 176 с. – (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).

Інтерактивні методи навчання: крок у майбутнє / Максимова Н., Порох Л. // Рідна школа.- 2008.- №12.-С.35-38

Кларин М.В. Интерактивное обучение – инструмент освоения нового опыта // Педагогика. – 2000. - №7. – С.12-18.

Подольська О.М. Інтерактивні методи навчання.-Управління школою.-2008.-№19.-С.21

Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібник. – К., Вид. А.С.К., 2004 – 192 с.

David Leigh. The Group Trainer's Handbook: Designing and Delivering Training for Groups. - Third Edition.-2006.- p.198.

Ісакова Наталія Михайлівна к.мед.н., доц. кафедри стоматології дитячого віку

кафедра стоматології дитячого віку Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, вул. В.Стуса 2/19 м. Вінниця, 21036
тел.(80432)35-93-15

Філімонов Юрій Вікторович к.мед.н., доц., завідувач кафедри стоматології дитячого віку

кафедра стоматології дитячого віку Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, вул. В.Стуса 2/19 м. Вінниця, 21036
тел.(80432)35-93-15

Зелінський Андрій Львович к.мед.н., доц. кафедри хірургічної стоматології Донецького національного медичного університету ім. М. Горького , вул. Р. Люксембург, 46, м. Донецьк, Україна, 83114 тел. (80623)03-97-68